

Sigurður Guðmundsson - Stjórnarskrármálið í Höfn (1903)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skannað var eintak í vörslu Bókasafns Kópavogs.

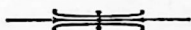
Ýmsir misalvarlegir blekgallar víðs vegar um prenteintakið.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrrval.is)

Stjórnarskrármálið í Höfn

Landvarnarsamtök

islenskra stúdenta.

REYKJAVÍK

Fjelagsprentsmiðjan

1903.

2016121507602

2016121507602

2016121507602

2016121507602

2016121507602

2016121507602

2016121507602

Stjórnarskrármálið í Khöfn.

Íslenzku stúdentarnir í Höfn hafa löngum verið íhlutunarsamir um Íslandsmál. Þegar á dögum Eggerts Ólafssonar höfðu þeir félag með sér til að ræða þar lag og heill fóstru sinnar í norðrinu. Það er og kunnugt, hvílikan þátt þeir áttu að málum vorum á dögum Fjölnismanna og Jóns Sigurðssonar. Þeir fylgdu honum fastlega að málum alla tíð— og mat hann jafnan fylgi þeirra mikils. Og er það trúa vor, að sá verði dómur sögu Íslands, þegar vér eignumst hana, ritaða af manni, er til þess *er fær og bær*, að þeir hafi oftast verið tillögugóðir þeirra mála, er þeir létu sig varða og höfðu áhuga á.

Þegar dr. Valtýr hóf pólitik sína 1897, risu þeir þegar öndverðir gegn honum og stefnu hans. Varð hann einatt að sæta þungum búsyfjum af þeirra hendi á fundum stúdentafélagsins íslenska hér, enda fóru svo leikar, að hann hrökklaðist úr félaginu við litinn orðstír.

Það er hægt að sýna það og sanna, að heimastjórnarmönnum á gásarlöppunum þótti

eigi litils um það vert. að Hafnarstúdentarnir íslenzku hölluðust á sama meiðinn sem þeir í stjórnarskrármálinu. Foringi þeirra Lárus sýslumaður Bjarnason, hrósaði happi af því á alþingi 1901 og sagði eitthvað á þá leið, að það væri hart að kalla þá heimastjórnamenn afturhaldsmenn, er þeir hefðu stúdentana hérna í flokki sínum — og bætti við:

„Ef æskan vill rétta þér örvandi hönd,
Þá ertu á framtíðarvegi“.

En nú er komið svo, að „heimastjórnamenn“ hafa ekki lengur óskorað fylgi þeirra. Þorri ungra manna hérna í Höfn var ekki svo fljótur að snúast sem foringjarnir heima, er nú eru orðnir valtyðskari en Valtýr sjálfur.

Sá er siður í félagi voru, að sögð er þar saga alþingis ár hvert eftir það, er þing hefir verið haldið. Síðastliðið haust tókst stud. jur. Sveinn Björnsson starf þetta á hendur og skýrði þar hlutdrægnislaust og rétt frá hreyfingu þeirri, er Einar Benediktsson hefði hrundið af stað í stjórnarskrármálinu. Áður voru menn henni lítt kunnir, því að fúkyrðum Þjóðólfs um hr. E. B. þorðu menn ekki að henda reiður á.

Þar talaði Finnur prófessor Jónsson langalengi um stjórnarskrármálið og söng þar Alberti og Albirtu lofið og dýrðina, eftir því sem hann kunni mest og bezt. Allar gerðir Albertis í málu þessu báru vitni vizku hans og fram-

sýni, gæzku hans og góðvildar í garð vorn, að dómi prófessorsins. Einkanlega fannst honum mikið til um valdboðið fræga, er hann hældi á hvert reipi í svo háum tónum sem hann gat. Landvarnarhreyfingin var prófessornum „*algerlega óskiljanleg*“, og er það enn, að því er hann segir, þótt hann hafi setið með sveittan skallann í liðlangan vetur að reyna að botna eitthvað í henni.

Lá nú mál þetta í þagnargildi um hrið. Svo kom Landvörn og menn sáu, að hreyfing þessi óx skjótum skrefum þar heima. Fóru menn þá að hugsa og ræða málið af kappi og fjöri. Hafa þrír pólitískir fundir verið haldnir hér í röð um málið og umræður um það verið harðar og snarpar á þeim öllum.

Fyrsti fundurinn var haldinn í stúdentafélaginu 14. marz. Þar hóf umræður Árni Pálsson stud. mag. og talaði máli Landvarnarmanna. Úr flokki þeirra töluðu enn fremur Einar Arnórsson stud. jur., Halldór Júlíusson stud. jur. og Sigurður Guðmundsson stud. mag. Úr flokki Albirtinga mæltu þar Bogi söguritari Melsteð, cand. polyt. Jón Þorláksson og Finnur prófessor Jónsson, sem er hvergi traudur að skrafa og skeggræða mál þetta og prédika á málfundum öllum um Landvarnarhreyfinguna, þótt hann hafi hvað eftir annað sagt, að sér sé hún með öllu óskiljanleg og stari allt

af á hana „steinhissa“, eins og hann komst að orði, sem eitthvert undarlegt afbrigði í stjórn-málasögu vorri.

Síðla í marzmánuði bar svo vel í veiði, að hr. Einar Benediktsson kom hingað til bæjar-ins. Komu þá nokkrir stúdentar að máli við hann og báðu hann að hefja umræður um mál þetta á almennum fundi með öllum Íslending-um hér í bæ — og varð hann við tilmælum þeirra. Var fundur sá haldinn 28. marz. Töl-uðu þar auk hr. E. B., allir hinir sömu menn sem á stúdentafélagsfundinum, nema Halldór Júlíusson.

Rétt þykir að láta Íslendinga sjá og heyra kjarnann í röksemdum mótstöðumanna vorra, svo að þeim gefist kostur á að hugsa þær. Var þeim hrundið jafnharðan, mest og bezt af hr. E. B., er sýndi þeim Albirtingum fram á hugs-anflækju þá, er þeir væru fastir í í máli þessu.

Röksemdir prófessorsins til varnar ríkis-ráðssetuákvæði Albirtunnar voru þessar:

1) „Það er 10 sinnum betra, að ákveðið sé, að ráðgjafinn sitji í ríkisráðinu, heldur en það sé óákveðið“ (eiginorð óbreytt).

Þessi röksemd er með öllu óskiljanleg, nema því að eins að prófessorinn telji Íslend-ingum hag að ríkisráðssetunni. Því að hvi skyldu menn lögtryggja nokkurt stjórnarfyrr-komulag nema það er talið væri til heilla landi

og þjóð? Ef eitthvert stjórnarfyrrirkomulag eða ástand er talið óheppilegt eða óviðunandi, þá sér hver maður, að ekkert vit er í að tryggja tilveru þess með stjórnlagabreytingu. Réltta leiðin í því efni er að breyta því með lögum í það horf, er löggjafarnir telja heillavænlegt. Hin leiðin er svo öfug, að það er líkara Molbúunum sálugu að feta hana en löggjöfum siðaðrar þjóðar.

2) Prófessorinn hefir orðið: „Hættan er engin, þegar við vitum upp á hár, hvernig farið verður með málin hér eftir“.

Við vissum áður, hvernig farið var með mál vor í rikisráðinu. Rump heitinn hafðisagt okkur það í ráðgjafabréfi 2. mai 1897. Þar var sagt, að með mál Íslandsráðgjafans yrði farið „eftir sömu reglum og samíði“ sem mál hinna annara ráðgjafa — og létu menn sér ekki nægja slíkt.

3) F. J. heldur áfram: „Það hefir verið sagt fyrir hönd ráðaneytis þess, er nú situr að völdum, að eftirlitið sé ekki í öðru fólgið en því að hindra staðfesting laga, er kynnu að skerða jafnrétti Dana og Íslendinga og baka Dönum ófrið við aðrar þjóðir“.

Hvað vill prófessorinn hafa það meira en þetta? Hann er, ef til vill, ekki eins nægjusamur fyrir hönd Dana um eftirlitið og hr. Alberti? Hver á að skera úr því í hvert sinn, hvað

skerði jafnrétti þegnanna aðrir en ríkisráðið? Og er ekki hætt við, að illa verði gætt réttinda Íslands og hagsmuna, þegar danskir ráðgjafar, embættismenn Dana sjálfra, er vér eigum í deilum við, eiga alt af að skera úr, hvað skerði jafnrétti Dana og Íslendinga? Eru ekki allar líkur þess, að þeir líti fremur á hag þjóðar sinnar, þar sem þeir eru settir til að gæta hags hennar *einnar* og eiga auk þess veg sinn og völd undir henni? Og hvi skyldu Danir svo eiga að hafa jafnrétti á við Íslendinga á Íslandi? Hvi skyldu Íslendingar ekki fremur eiga að njóta gæða lands síns og tryggja það með lögum sínum, að þau renni sér í skaut fremur en öðrum þjóðum?

4. röksemd prófessorsins var þessi: Þetta eftirlit getum við aldrei losast við“.

Hvi skyldum við ekki geta losast við eftirlit þetta? Hvi eiga Danir að hafa eftirlit með löggjöf vorri í þeim málum, er þeir hafa sjálfir með stöðulögunum játað, að séu sérmál vor, mál, sem oss einum komi við og oss eina varði, því að þau væri ekki sérmál vor, ef aðrar þjóðir varðaði um löggjöf þeirra og hún snerti þær. Þá væri þau orðin sameiginleg með oss og þeirri þjóð, er þau snerti, hvort sem það væri Danir eða aðrar þjóðir.

5) Ríkisráðssetan er „formelt“ atriði sagði prófessorinn.

Honum var bent á það, að mótsagna kenndi hjá honum, er hann segði í öðru orðinu, að ákvæðið væri sett inn í frumvarpið til þess, að ríkisráðið hefði eftirlit með því, að vér gerðum ekki neitt það, er riði í bága við eining ríkisins eða skerti jafnrétti þegnanna, og í hinu, að ríkisráðssetan væri að eins „formelt“ atriði. Þetta tvennt getur ekki farið saman. En halda Íslendingar, að Alberti Íslandsráðgjafi gerði þessi tvö orð, „í ríkisráði“ að svo miklu kappsmáli, ef hann teldi þau að eins „formelt“ atriði?

6) Prófessorinn sagði, að ráðaneytisforsetinn ætti að lita yfir lögin „til þess að athuga, hvort eigi komi þau í bága við jafurétti þegnanna eða stofni ríkinu í ófrið við aðrar þjóðir“, sagði hann. Og hann bætti við: „Því næst leggur Íslandsráðgjafinn þau fram í ríkisráðinu til undirskriftar konungs og enginn hinna ráðgjafanna hefir nokkurt sem helst (*sic!*) leyfi til að skifta sér af þeim, þegar ráðaneytisforsetinn hefir litið yfir þau“. En áður, hr. prófessor! Ætli, að þeim yrði þó ekki leyft að hnýsast í þau eitthvað og leggja orð í belg um þau? Alberti hefir sagt, að ráðgjöfunum væri ekki að eins heimilt að grípa fram í, ef Íslandsráðgjafinn reyndi að „skerða jafnrétti allra danskra ríkisborgara eða stofna eining ríkisins í hættu“, *heldur væri það skylda þeirra allra*, og sjálfur hefir prófessorinn sagt um átrúnað-

argóðið sitt, hr. Alberti, að það væri „engin sem sem helst (sic!) ástæða til að væna hann um ósannindi“ og er því líklegt, að hann verði manna siðastur til slíks. Mun og enginn efa, að Alberti segi þetta satt. En það er þetta eftirlit ríkisráðsins, er Íslendingar hafa allt af vilja að vera lausir við, þó að hr. prófessornum kunni að vera það ókunnugt.

7) F. J. heldur áfram: „Íslandsráðgjafinn hefir áður setið í ríkisráðinu sem einn af hinum dönsku ráðgjöfum, en hér eftir situr hann þar sem heild á móti heild“.

Þessi kenning er ekki ólík þeirri, sem nú hljómar um allt Ísland, að Íslandsráðgjafinn hafi sérstöðu í ríkisráðinu af því, að hann sitji þar nú samkvæmt stjórnarskrá vorri. Hannes Hafstein hefir ort um það í Vestra, Klemens Jónsson hefir klambrað saman klastur um það í Norðurlandi og Þjóðólfskálfurinn skottar á eftir með það vísdomskörn, að í orðum stjórnarskrárinnar „út af fyrir sig“ sé fólgin næg trygging þess, að Íslandsráðgjafinn hafi sérstöðu í ríkisráðinu*).

*) Þessi orð, „út af fyrir sig“, hafa staðið í stjórnarskrá vorri síðan 1874. Heimastjórakórinn segir þó, að hingað til hafi hann setið í ríkisráðinu eftir grundvallarlögunum. Þessi orð hafa því hingað til ekki verið nær trygging þess, að Íslandsráðgjafi hefði sérstöðu í ríkisráðinu. Er það þá ekki röklega rétt, að efa, að

Þessi kenning um það, að seta ráðgjafans í ráðinu sé önnur nú en áður, er einhver sú óskammfeilnasta erkivitleysa, er fram hefir verið flutt í máli þessu. —

Allur kórinn játar það, að Íslandsráðgjafinn hafi áður setið í ríkisráðinu, sem einn hinna dönsku ráðgjafa. 2: samkvæmt grundvallarlögum Dana. Og það er auðvitað mál. Ríkisráðið er aldönsk stjórnarfarsstofnun — og er skipað fyrir um fyrirkomulag þess í grundvallarlögum dönsku — *og hvergi annars staðar*. Enginn þeirra, er skipa það, getur gert það, nema samkvæmt þeim, nema því að eins að lög þess séu brotin. Enginn getur yfirleitt orðið félagi nokkurs félags, þings eða stofnana, nema samkvæmt lögum þeirra. Enginn getur orðið félagsmaður í Bókmenntafélaginu á annan hátt en samkvæmt lögum þess. Þetta er svo auðsætt, að það ætti ekki að þurfa að taka það fram. Það er því augljóst, að Íslandsráðgjafinn hlýtur enn, sem fyrr, að sitja í ríkisráðinu eftir dönsku grundvallarlögum. Og ekki þar með nóg. Hann hlýtur að *sitja þar með sama hætti, sem áður*, af þeirri einföldu og auðskyldu ástæðu, að grundvallarlögin eru þau sömu sem þau áður voru. Þeim hefir sem sé ekki

það reynist næg trygging hér eftir, er þau hafa ekki reynzt það til þessa?

verið breytt síðan 1866. Íslandsráðgjafi verður að beygja sig fyrir veldi þeirra svo lengi, sem hann situr í ríkisráðinu. Allir félagsmenn allra félaga um víðan heim verða að hlýða lögum félags þess, er þeir eru samlimir að, hvort sem það eru þjóðfélög eða þing eða ríkisráð o. s. frv., nema einhver undantekning sé þar á ger í lögum félagsins. Grundvallarlög Dana undanskilja engan ráðgjafa konungs vors, þá er ríkisráðið skipa, undan lögum þess. Þeir verða allir að hlita þeim, jafnt ráðaneytisforsetinn sem Íslenzki sér mála ráðgjafinn. Það má merkilegt kallast, að nokkrum manni skuli detta það í hug, að *stjórnarskrá um hin sérstaklegu málefni Íslands* geti nokkuð skipað fyrir um gang mála, er borin eru upp í ríkisráði Dana eða hún geti skyldað Íslandsráðgjafann til að sitja þar.

En hvi setur Alberti þá ákvæði þetta inn í stjórnarskrána? Hann hlýtur þó að vita þetta og skilja.

Þvi hefir hr. Jón Jensson rækiléga svarað í ritlingi sínum um þetta mál. *Hr. Alberti vill fá oss til að játast undir afskipti ríkisins af sérmálum vorum og þar með viðurkenna gildi grundvallarlaganna í þeim.*

En svo að vér víkjum aftur að lestri prófessorsins, þá er oss spurning? Hvaðan er honum komin heimild til að segja, að dönsku ráð-

gjafarnir standi sem heild í móti Íslandsráðgjafa? Hvar stendur það skrifað? Og þó að svo væri, sem auðvitað er ekki, hvernig heldur prófessorinn, að færi, er þeir stæðu hver andspænis öðrum, dönsku ráðgjafarnir og Íslandsráðgjafinn, sem er jafngildur öllum ráðgjöfum Dana? Dettur honum í hug, að konungur legði svo mikið kapp á að koma fram málum Íslandsráðgjafans, að hann fyrir þá skuld eina færi að vikja ráðgjöfum Dana frá og brjótast í því að mynda nýtt ráðaneyti? En það yrði hann að gera, samkvæmt þingræðisvenjum, ef hann skrifaði undir einhver lög þvert ofan í vilja ráðgjafa sinna.

Prófessorinn spurði: „Hvar á konungur að undirskrifa lögin, ef ekki í ríkisráðinu?“.

Það verður sjálfsagt engin skotaskuld úr því að útvega húsaskjól handa konungi til þess. En misskilningur eða vanþekking er það, ef hann heldur að það sé stjórnskipuleg („constitutionel“) nauðsyn eða venja, að konungur riti undir öll lög í ríkisráðinu. Vér getum frætt prófessorinn og aðra ófróða menn á því, að konungur bæði ritar og má rita undir lög annarsstaðar en í ríkisráðinu. Og það er næsta hlægilegt að halda, að *konungur Íslands, sem slíkur*, þurfi að rita undir *lög um sérmál vor* í ríkisráði Dana!

Þetta er þá kjarninn úr því, sem sagt var

bæði með og móti pólitík Landvarnarmanna á fundunum meðal Íslendinga um stjórnarskrármálið. Þeir Bogi Melsteð og Jón Þorláksson tóku í líkan streng og dr. F. J. Hr. B. M. klifaði hvað eftir annað á því, að vér ættum að leggja þennan og þennan skilning í Albirtuna og reiknaði landsréttindin í krónu tali. Gerði þau fárra milljóna króna virði!! Hr. Jón Þorláksson mælti í likum anda og Hannes Hafstein ritar í Vestra, og virðist vera samdóma B. M. um það, að vér ættum að leggja þann skilning í Albirtuna, er oss væri hollastur. Á því höfðu þeir félagar ekki auga, að skilningur vor í þessum er einskis virði, er rikisráð Dana á að úrskurða réttmæti hans, dæma í sjálfs síns sök. Og hver á þessi góði skilningur að vera? Líklega sá að ráðgjafi vor hafi sérstöðu í rikisráðinu. En ekkert er ákveðið um það í Albirtunni, *hvernig* skuli farið með sérmál vor í rikisráðinu, eins og eðlilegt er. Og hvar á þá að leita ákvæða um það annarstaðar en í grundvallarlögunum, lögunum er ákveða fyrirkomulag rikisráðsins? Slikt verður naumast nema á einn veg skilið.

Þess má geta, að dr. F. J. lýsti yfir því, að hann væri því mótfallinn, að Magnús landshöfðingi Stephensen yrði gerður Íslandsráðgjafi.

Enn var fundur haldinn um þetta mál í

stúdentafélaginu 18. apríl. Þar var borin upp til atkvæðagreiðslu svo hljóðandi áskorun til alþingis, er miklar umræður spunnust um:

„Félag íslenskra stúdenta í Kaupmannahöfn skorar á alþingi að fella burt úr frumvarpi síðasta þings, ákvæðið um ríkisráðssetu ráðgjafans, þar sem þetta ákvæði fyrirgerir landsréttindum Íslands og fer í bága við kröfur vorar, fyr og síðar!

Fellt var að senda áskorun þessa með 26 atkv. gegn 25; var sú sök til þess, að nokkrir Landvarnarmenn gátu ekki mætt á fundinum.

Leidd voru rök að því á fundinum, að áskorun þessi væri algerlega rétt rökstudd. —

Þegar Íslendingar vöknúðu til umhugsunar um hagi sína við gný og hamfarir frelsis-hreyfinganna miklu, er riðu yfir löndin eftir júlíbyltinguna 1830 og þráin reis í brjóstum þeirra að slíta hlekki þá, er Danir og Danastjórn höfðu fjötrað þá um aldirnar, þá minntnst beztu synir þjóðarinnar þess, er hugir þeirra hvörfuðu til liðinna tíða, orðinna atburða og horfinna kynslóða, að móðir þeirra, fósturjörðin, átti rétt, *sérstök landsréttindi*, er henni mátti og átti að koma að haldi í baráttunni við stjórn Dana um frelsi sitt.

Það var um þessar mundir, er Jón Sigurðsson kom fram, merkasti Íslendingurinn, er 19. öldin ól. Sama árið sem Friðrik konungur

sjóundi afsalaði sér einveldinu, sendi hann heim til Íslands „Hugvekju til Íslendinga“. Í henni koma fram öll þau aðalatriði í stjórnarskrármáli voru, er hann barðist fyrir um æfina allt til síðustu stundar. Kenning hans er þessi: Íslendingar hafa játað *konungi einum* einveldi, en *aldrei játaast undir dönsku þjóðina*. Þeir eiga því að semja við *konung sinn einan* um fyrirkomulagið á stjórn mála sinna — nema sameiginlegu málanna — 3: stjórn sérmálanna, en þjóð, þingi og stjórn Dana koma þau alls ekki við. Að eins *konungi einum* sem Íslands-konungi. Í þessu eru landsréttindi Íslands *fólgin*.

Í téðri ritgerð heldur hann því enn fremur fram, að réttindi alþingis séu *jafnmikil í sérmálum Íslands sem réttindi ríkisþings Dana í sérmálum þeirra*.

Þessu hélt Jón Sigurðsson allt af fram og þessu hafa allir góðir Íslendingar haldið fram, þar til nú á allra síðustu tímum.

Alþingi hið síðasta samþykkti, að sérmál Íslands skyldu borin upp í ríkisráði Dana, einmitt það sama, sem Íslendingar hafa barist í móti meir en helming aldar. Þar með er *í fyrsta sinn í sögu Íslands samþykkt, að Íslendingar eigi við fleiri en konung sinn einan* um sérmál sín. Hugleiði það allir góðir Íslendingar, að hér er horfið á þá braut, er

þeir hafa eigi fyrr farið, braut, er bezlu menn vorir hafa varað oss við að fela og barist í móti, að vér færum! Hugleiðið að hér er í fyrsta sinn samþykkt afskifti annarar þjóðar af sémálum vorum! Vér höfum samþykkt og játað það rétt að vera, að æðstu embættismenn Dana, ráðgjafar þeirra, hafi fyrir hönd þjóðar sinnar síðustu úrslit sémálalaga vorra í hendi sér, hvort sem það er til að bana þeim eða leggja síðasta smiðshöggið á þau, ef þeim skyldi litast svo um þau sem *óhugsanlegt* sé, að þau kunni að riða í bága við hagsmunir Dana.

Var það þess konar jafnrétti í sémálum vorum, sem Jón Sigurðsson barðist fyrir? Var það þetta, sem Íslendingar vildu fá og gátu ekki fengið? Dirfist nokkur Íslendingur að halda því fram?

Svona standa þá sakir hér í Höfn í stjórnskrármálinu.

Fremur þykir mönnum framkoma „Þjóðólfs“ í máli þessu ómerkileg. Og það hlægir menn, að hann skuli nú hafa bundið lag sitt við Jón Ólafsson, allsherjarspeking, og fengið hann til að magna kálfa sína kyngikrafti anda síns. Og ómerkilegt er það, er Hannes Þorsteinsson leyfði Jóni Ólafssyni að gera svo ódrengilega og fruntalega árás á Benedikt Sveinsson í blaði sínu, og það á ábyrgð sína, þar

sem honum var brugðið um að hafa selt fylgi sitt við stjórnskrármálið fyrir peninga. Hefir enginn gerst fyrir til þess að sneiða svo að honum hvorki lífs né liðnum. Hver myndi hafa trúað því 1897 eða skömmu fyrir og eftir þann tíma, að H. P. ætti eftir að láta Jón Ólafsson hafa sig til þess að senda út frá preuntsmiðju sinni, á *ábyrgð sína*, slíkan óþverra um Benedikt Sveinsson? En tímarnir breytast og mennirnir með.

Kaupmannahöfn 27. apr. 1903.

Landvæðingarnir.
